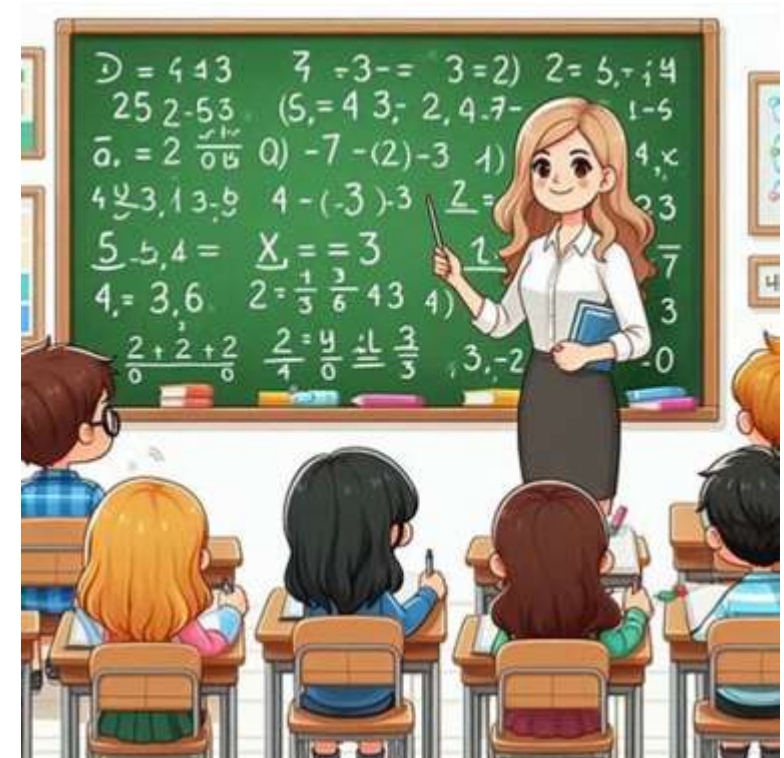

Сьогодні
28.01.2025

Урок
№
43-44

Систематизація знань та підготовка до тематичного оцінювання.

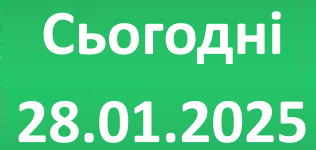
Сьогодні
28.01.2025

Організація класу

Любі учні, добрий день!
Зичу праці і старання!
А ще, друзі, всім бажаю
Справдити всі сподівання!

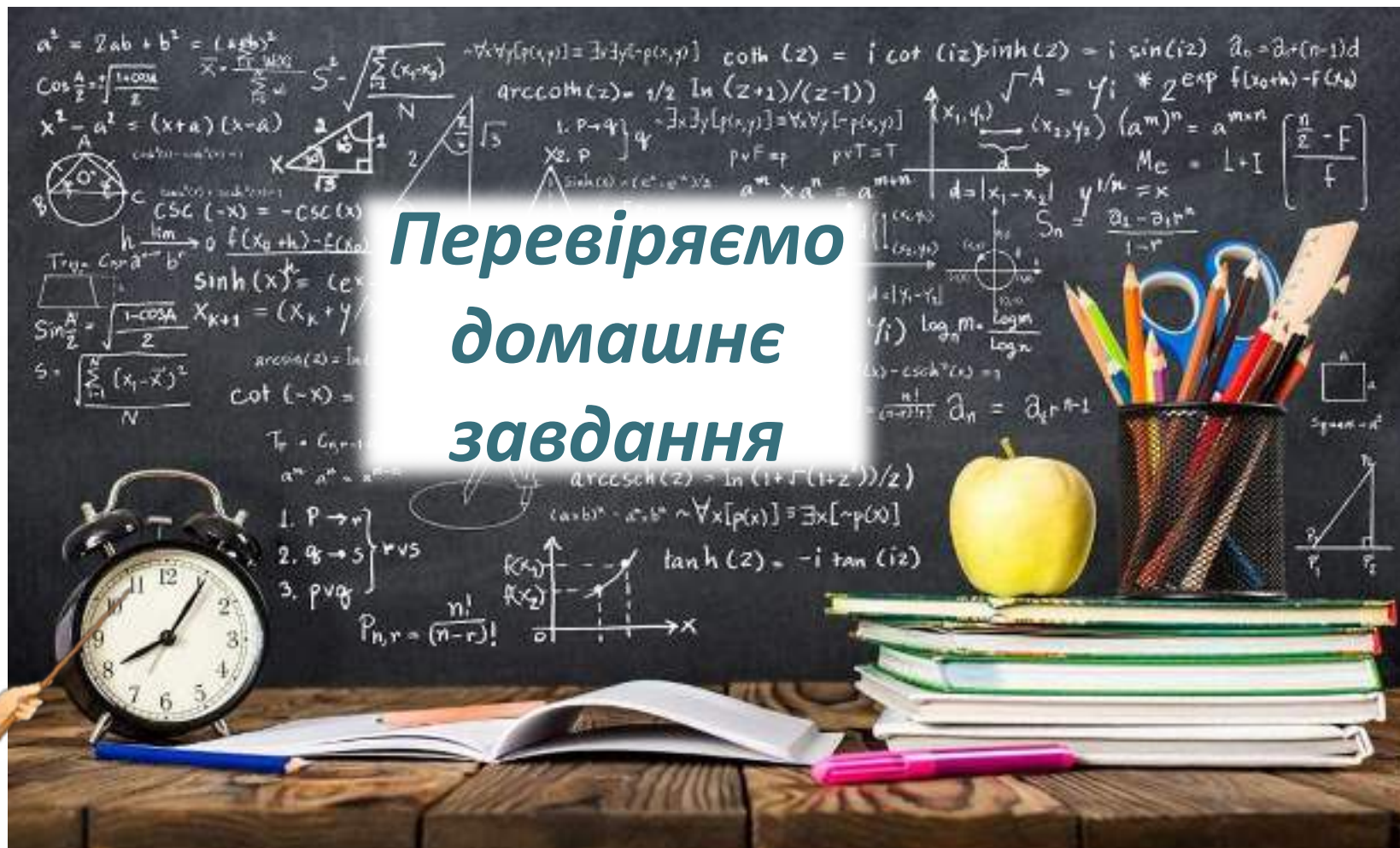

Перевірка домашнього завдання

Перевіряємо домашнє завдання

Сьогодні
28.01.2025

Повідомлення теми уроку та мотивація навчально-пізнавальної
діяльності учнів

Мета уроку:
узагальнення і систематизація
знань і вмінь з теми
про многочлени та дії з ними

Сьогодні
28.01.2025

Вивчення нового матеріалу. Формування вмінь

Опрацюй і запам'ятай...

Вираз, що є сумою кількох одночленів, називається **многочленом**, а кожний доданок цієї суми — **членом** многочлена.

Виділяють окремі види
многочленів.

Двочлен
 $7x + xy$

Тричлен
 $7x + xy + 2$

Стандартний вигляд многочлена

Щоб звести многочлен до стандартного вигляду:

- 1) подайте кожний член многочлена в стандартному вигляді;
- 2) зведіть подібні члени многочлена.

Запис многочлена	
Довільний вигляд	$7yx - xy + 10abx^3 - x^4y^6axy^2 + 2-5$
Стандартний вигляд	$6xy + 10abx^3 - ax^5y^8 - 3$

Степінь многочлена стандартного вигляду

Степенем многочлена стандартного вигляду називають найбільший зі степенів одночленів, що містить цей многочлен.

Щоб визначити степінь многочлена, знайдіть степінь кожного його члена та з'ясуйте, який із них є найбільшим.

Знайшовши степені членів многочлена, його можна впорядкувати за степенями членів. Наприклад:

$$\begin{aligned} & x^2 - 15xy - x^5y^2 - 3 = \\ & = -x^5y^2 + x^2 - 15xy - 3. \end{aligned}$$

Додавання многочленів

Додати многочлени означає скласти вираз, що є сумою даних многочленів, та спростити його, якщо це можливо.

Наприклад, знайдіть суму многочленів:

$$2y^2 + x^2y - 5 \quad \text{і} \quad 3 - 7x^2y.$$

Складемо вираз:

Розкриємо дужки:

Зведемо подібні члени:

Упорядкуємо за степенями:

$$\begin{aligned} & (2y^2 + x^2y - 5) + (3 - 7x^2y) = \\ & = 2y^2 + x^2y - 5 + 3 - 7x^2y = \\ & = 2y^2 - 6x^2y - 2 = \\ & = -6x^2y + 2y^2 - 2 \end{aligned}$$

Віднімання многочленів

Відняти многочлени означає скласти вираз, що є різницею даних многочленів, та спростити його, якщо це можливо.

Наприклад, знайдіть суму многочленів:
 $2y^2 + x^2y - 5$ і $3 - 7x^2y$.

Складемо вираз:

Розкриємо дужки:

Зведемо подібні члени:

Упорядкуємо за степенями:

$$\begin{aligned} & (2y^2 + x^2y - 5) - (3 - 7x^2y) = \\ & = 2y^2 + x^2y - 5 - 3 + 7x^2y = \\ & = 2y^2 + 8x^2y - 8 = \\ & = 8x^2y + 2y^2 - 8 \end{aligned}$$

Сьогодні
28.01.2025

Вивчення нового матеріалу. Формування вмінь

Сума многочленів завжди має зміст

Під час додавання (віднімання) двох многочленів
знаки членів другого компонента дії:

- залишаємо без змін, якщо виконуємо додавання;
- змінюємо на протилежні, якщо виконуємо віднімання.

**Додавання
многочленів
підкоряється
переставному
і сполучному
законам
додавання.**

Запис многочлена у вигляді суми або різниці многочленів

Це обернена задача. У такому випадку доцільно скористатися правилами взяття виразу в дужки, перед якими стоїть знак «плюс» або «мінус».

Наприклад, записати многочлен $a^2 - b^3 - a + b^7 + 5$ у вигляді:

- 1) суми двох многочленів, один з яких містить змінну a , а інший її не містить;
- 2) різниці двох многочленів, перший з яких містить змінну b , а другий її не містить.

Розв'язання.

$$1) a^2 - b^3 - a + b^7 + 5 = (a^2 - a) + (-b^3 + b^7 + 5);$$

$$2) a^2 - b^3 - a + b^7 + 5 = (-b^3 + b^7) - (-a^2 + a - 5).$$

Відповідь: 1) $(a^2 - a) + (b^3 + b^7 + 5)$; 2) $(-b^3 + b^7) - (-a^2 + a - 5)$.

Щоб помножити одночлен на многочлен, потрібно помножити цей одночлен на кожний член многочлена й отримані добутки додати.

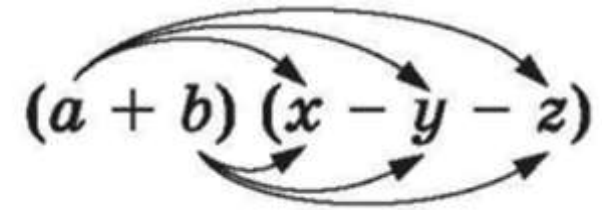

$$5x(x^2 - 3x + 7) = 5x \cdot x^2 - 5x \cdot 3x + 5x \cdot 7 = 5x^3 - 15x^2 + 35x$$

Множення одночлена і многочлена підкоряється переставному і сполучному законам множення, а також розподільному закону множення відносно додавання

Щоб помножити многочлен на многочлен, можна кожний член одного многочлена помножити на кожний член другого й отримані добутки додати.

Знайдіть добуток многочленів $y^2 - y$ і $2y - 1$.

Розв'язання.

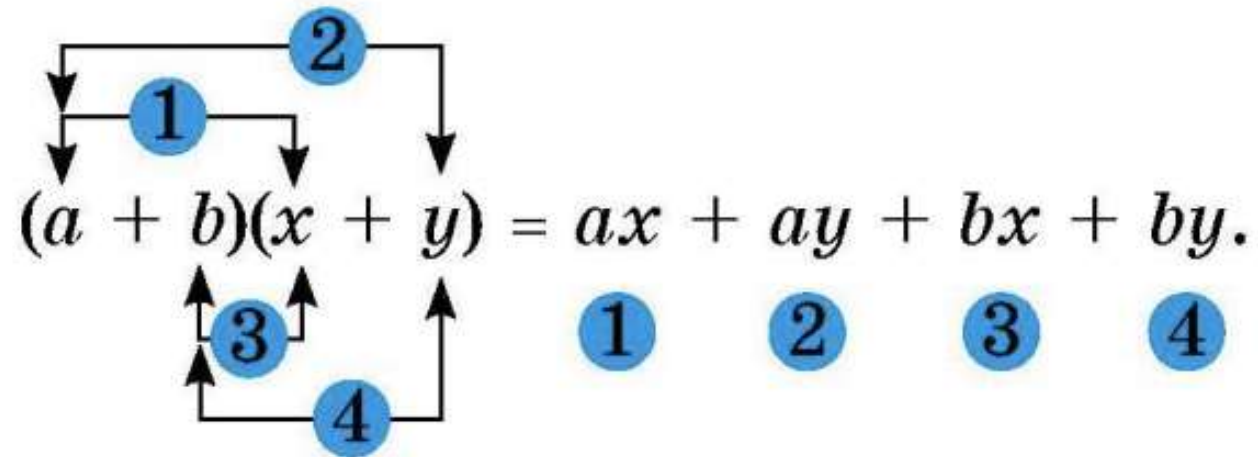
Складемо вираз:

Запишемо суму добутків:

Розкриємо дужки:

Подамо як многочлен:

$$\begin{aligned}
 (y^2 - y) \cdot (2y - 1) &= \\
 &= y^2 \cdot (2y - 1) + (-y) \cdot (2y - 1) = \\
 &= y^2 \cdot 2y + y^2 \cdot (-1) + (-y) \cdot 2y + (-y) \cdot (-1) = \\
 &= 2y^3 - 3y^2 + y.
 \end{aligned}$$

$$(a + b)(x + y) = ax + ay + bx + by.$$

1
2
3
4

Результатом множення многочлена на многочлен є многочлен. Якщо перший із співмножників добутку містить m членів, а другий - n членів, то, перемноживши їх, одержимо многочлен, що міститиме mn членів, а після зведення подібних доданків ця кількість може зменшитися.

Винесення спільного множника за дужки

Щоб винести спільний множник (СМ) за дужки:

- 1) визначте **коефіцієнт спільного множника**. Для цього знайдіть НСД модулів коефіцієнтів членів многочлена;
- 2) визначте **буквену частину спільного множника**. До неї доберіть найнижчі степені усіх змінних, що є множниками в кожному із членів многочлена;
- 3) винесіть знайдені **числовий і буквені множники** за дужки;
- 4) запишіть вираз, що залишиться в дужках.

Винесення спільного множника за дужки

1) **Запишемо вираз:**

Знайдемо СМ:

Винесемо СМ за дужки:

2) **Запишемо вираз:**

Знайдемо СМ:

Винесемо СМ за дужки:

$$-2a^2b^5 - 16ab^6 =$$

$$= -2ab^5 \cdot a - 2ab^5 \cdot 8b =$$

$$= -2ab^6(a + 8b).$$

$$2ab(x - 4y) - (4y - x) =$$

$$= 2ab(x - 4y) + (x - 4y) =$$

$$= (x - 4y)(2ab + 1).$$

Сьогодні
28.01.2025

Вивчення нового матеріалу. Формування вмінь

Як діяти, якщо многочлен містить більше як три члени і не має спільних множників?

Розкладіть на множники многочлен
 $a^3 - 3a^2 - 4a + 12$.

Запишемо многочлен:

Згрупуємо доданки:

Винесемо СМ за дужки:

Винесемо СМ за дужки:

Застосуємо ФСМ:

$$\begin{aligned} a^3 - 3a^2 - 4a + 12 &= \\ &= (a^3 - 3a^2) - (4a - 12) = \\ &= a^2(a - 3) - 4(a - 3) = \\ &= (a - 3)(a^2 - 4) = \\ &= (a - 3)(a - 2)(a + 2). \end{aligned}$$

Застосувати
спосіб
групування.

Сьогодні
28.01.2025

Вивчення нового матеріалу. Формування вмінь

**Доданки у многочлені можна
групувати різними способами**

**Якщо за дужки
виносять множник:**

- зі знаком « $+$ »
- зі знаком « $-$ »

то доданки в дужках:

- знаки **зберігають**
- знаки **змінюють**
на протилежні

Типові вправи. Спосіб групування

Розкладіть на множники многочлен:
 $2ac + 2bc + 5am + 5bm$

1. Згрупуємо члени даного многочлена так, щоб доданки в кожній групі мали спільний множник, отримуємо:

$$\begin{aligned} 2ac + 2bc + 5am + 5bm &= \\ &= (2ac + 2bc) + (5am + 5bm) = \\ &= 2c(a + b) + 5m(a + b) = \\ &= (a + b)(2c + 5m). \end{aligned}$$

2. Dodанки можна згрупувати в інший спосіб:

$$\begin{aligned} (2ac + 5am) + (2bc + 5bm) &= \\ &= a(2c + 5m) + b(2c + 5m) = \\ &= (2c + 5m)(a + b). \end{aligned}$$

Застосування способу групування для розкладання на множники многочленів, що містять шість або три доданки

Розкласти на множники : $2a + 2b - m + am + bm - 2$.

1. Згрупуємо члени многочлена у три групи по два доданки так, щоб доданки в кожній групі мали спільний множник.

$$\begin{aligned} 2a + 2b - m + am + bm - 2 &= \\ &= (2a + am) + (2b + bm) + (-m - 2) = \\ &= a(2 + m) + b(2 + m) - 1(2 + m) = \\ &= (2 + m)(a + b - 1). \end{aligned}$$

2. Згрупуємо тепер члени многочлена у дві групи по три доданки так, щоб доданки в кожній групі мали спільний множник.

$$\begin{aligned} 2a + 2b - m + am + bm - 2 &= \\ &= (2a + 2b - 2) + (am + bm - m) = \\ &= 2(a + b - 1) + m(a + b - 1) = \\ &= (a + b - 1)(2 + m). \end{aligned}$$

Розкласти на множники тричлен
 $x^2 - 6x + 8$

Враховуючи, що $-6x = -2x + (-4x)$, можемо переписати многочлен як суму чотирьох доданків, згрупувати їх і далі розкласти на множники:

$$\begin{aligned}x^2 - 6x + 8 &= x^2 - 2x - 4x + 8 = \\&= (x^2 - 2x) + (-4x + 8) = \\&= x(x - 2) - 4(x - 2) = (x - 2)(x - 4).\end{aligned}$$

Відповідь: $(x - 2)(x - 4)$.

«Секрет» у тому, що саме доданки $-2x$ і $-4x$ сприяли появі спільного множника після розбиття многочлена на групи.

Сьогодні
28.01.2025

Віршована фізкультхвилинка

Всі ми звикли до порядку,
Дружно робимо зарядку.
Працювали всі ми вправно
Робим вправи дуже гарно:

І направо, і наліво,
Щоб нічого не боліло.
Один і два, три і чотири —
Набираємося сили.
Нахилились, повернулись,
До товариша всміхнулись.

Класна робота

(Усно). У якій із рівностей правильно винесено спільний множник за дужки:

1) $2a + 6b = 2(a + b);$	3) $ab + bc = a(b + c);$
2) $2a + 6b = 2(a + 3b);$	4) $ab + bc = b(a + c)?$

Виконай самостійно

Завдання №1

Виконайте множення:

1) $m(a - b + 3)$; 2) $-p(x + y - 4)$.

$$1) m(a - b + 3) = am - bm + 3m$$

$$2) -p(x + y - 4) = -px - py + 4p$$

Завдання №2

Винесіть за дужки спільний множник:

1) $7a - 7b$; 2) $xm + ym$

$$1) 7a - 7b = 7(a - b)$$

$$2) xm + ym = m(x + y)$$

Завдання №3

Виконайте множення:

1) $(a + 2)(x - 3)$; 2) $(b - 5)(c - m)$

$$1) (a + 2)(x - 3) = ax - 3a + 2x - 6$$

$$2) (b - 5)(c - m) = bc - bm - 5c + 5m$$

Завдання №4

Перетворіть вираз на многочлен
стандартного вигляду:

1) $(2x^2 - x) + (3x - 5) - (x^2 - 5);$

2) $-2xy(x^2 - 3xy + y^2).$

$$1) (2x^2 - x) + (3x - 5) - (x^2 - 5) = \underline{2x^2} - \underline{x} + \underline{3x} - \underline{5} - \underline{x^2} + \underline{5} =$$

$$= x^2 + 2x$$

$$2) -2xy(x^2 - 3xy + y^2) = -2xy \cdot x^2 + 2xy \cdot 3xy - 2xy \cdot y^2 =$$

$$= -2x^3y + 6x^2y^2 - 2xy^3$$

Завдання №5

Розкладіть многочлен на множники:

1) $9a^2 - 12ab$;

2) $7x - 7y + ax - ay$.

$$1) 9a^2 - 12ab = 3a(3a - 4b)$$

$$2) (7x - 7y) + (ax - ay) = 7(x - y) + a(x - y) = (x - y)(7 + a)$$

Завдання №6

Спростіть вираз $(x + 5)(x - 2) - x(x + 3)$.

$$\begin{aligned} (x+5)(x-2) - x(x+3) &= \cancel{x^2} - \underline{2x} + \underline{5x} - \cancel{x^2} - \underline{3x} = -10 \end{aligned}$$

Завдання №7

Розв'яжіть рівняння
 $(2x + 3)(3x - 7) = x(6x - 3) - 17.$

$$\begin{aligned}
 6x^2 - 14x + 9x - 21 &= 6x^2 - 3x - 17 \\
 6x^2 - 14x + 9x - 6x^2 + 3x &= -17 + 21 \\
 -2x &= 4
 \end{aligned}$$

$$x = 4 : (-2)$$

$$x = -2$$

1. Що називають многочленом?
2. Що називають членами многочлена?
3. Який многочлен називають двочленом, а який - тричленом?
4. Які члени многочлена називають подібними?
5. Який многочлен називають многочленом стандартного вигляду?
6. Що називають степенем многочлена?

7. Що означає — додати многочлени?
8. Як віднімають многочлени?
9. Сформулюйте закони додавання для многочленів.
10. Як коротко записати двоцифрове число? Трицифрове число?

11. Сформулюйте правило
множення одночлена на

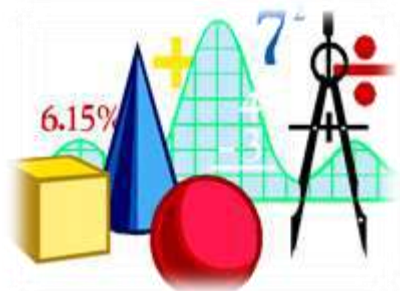
$$a(b+c) = ab + ac$$

12. Сформулюй алгоритм дій
множення многочлена на
многочлен за прикладом:

$$(a + b)(x - y - z)$$

Сьогодні
28.01.2025

Завдання для домашньої роботи

Предмети	Домашнє завдання	Бали	Підпис вчителя
1	Повтори параграфи 10-15 .		
2			
3			
4	Виконай завдання На ст.122 №5-10		
5			
6			
7			
8			

Сьогодні
28.01.2025

Рефлексія. Вправа «Допитлива квіточка»

